

ПЛЕНУМ ВИЩОГО СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО СУДУ УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ

ПОСТАНОВА

від 23 грудня 2011 року N 14

Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження

З метою забезпечення правильного й однакового застосування судами норм цивільного процесуального законодавства, що регулює наказне провадження, пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ **постановляє** дати судам такі роз'яснення:

1. Наказне провадження є самостійним і спрощеним видом судового провадження у цивільному судочинстві при розгляді окремих категорій справ, у якому суддя в установлених законом випадках за заявою особи, якій належить право вимоги, без судового засідання і виклику стягувача та боржника на основі доданих до заяви документів видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення.

У випадках, встановлених законом, до суду із заявою про видачу судового наказу можуть звертатись органи та особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб ([частина перша статті 45](#), [частина друга статті 95 Цивільного процесуального кодексу України](#) (далі - ЦПК)).

Перелік вимог, визначених [частиною першою статті 96 ЦПК](#), які можуть розглядатися в порядку наказного провадження, є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

2. Вимоги, за якими може бути виданий судовий наказ, передбачені [статтею 96 ЦПК](#), підлягають судовому захисту виключно у порядку наказного провадження, оскільки [частиною третьою статті 118 ЦПК](#) передбачено, що позовна заява щодо вимог, визначених у [частині першій статті 96 цього Кодексу](#), може бути подана тільки в разі відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу або скасування його судом. Крім того, не допускається одночасне звернення до суду із заявою про видачу судового наказу та пред'явлення позову про той самий предмет і з тих самих підстав.

Відмова у прийнятті заяви про видачу судового наказу чи його скасування унеможливають повторне звернення з такою самою заявою в порядку наказного провадження, але не перешкоджають пред'явленню позову.

Відмова у відкритті провадження у справі, ухвалення рішення по суті позову чи закриття провадження у справі перешкоджають розгляду цієї самої вимоги з тих самих підстав у порядку наказного провадження.

3. У порядку цивільного судочинства не можуть розглядатися заяви про видачу судового наказу щодо вимог, які підлягають розгляду в порядку господарського чи адміністративного судочинства. У разі заявлення такої вимоги суд відмовляє у прийнятті заяви на підставі [пункту 1 частини другої статті 122 ЦПК](#).

4. Заява про видачу судового наказу подається до суду за загальними правилами підсудності, встановленими [главою 1 розділу III ЦПК](#). Зокрема, заява подається до суду за зареєстрованим у встановленому законом порядку місцем проживання фізичної особи або за зареєстрованим у встановленому порядку місцем її перебування чи місцезнаходженням юридичної особи ([стаття 109 ЦПК](#)); на вимогу про стягнення заробітної плати поширюються також правила підсудності за вибором заявника - за зареєстрованим місцем його проживання чи перебування ([частина перша статті 110 ЦПК](#)).

У разі порушення правил підсудності заява повертається заявникові для подання до належного суду, про що постановляється ухвала ([стаття 115 ЦПК](#)), яка може бути оскаржена в апеляційному порядку.

5. Заява про видачу судового наказу за формою і змістом повинна відповідати вимогам [статті 98 ЦПК](#), а в разі неналежного оформлення заяви чи несплати судового збору застосовуються положення [статті 121 цього Кодексу](#). До заяви, яка подається представником заявника, має бути додано документ, що підтверджує його повноваження, згідно зі [статтею 42 ЦПК](#).

У разі подання заяви про видачу судового наказу особами, які діють на захист прав, свобод та інтересів іншої особи, у заяві повинні бути зазначені підстави такого звернення.

Судовий збір за вимогами про видачу судового наказу становить 50 відсотків ставки, що визначається з оспорюваної суми у разі звернення до суду з позовом у порядку позовного провадження. Положення [ЦПК](#) про наказне провадження не містять заборони щодо вирішення питання про відстрочку та розстрочку судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати у разі подання відповідної заяви ([стаття 82 ЦПК](#)).

За змістом [статті 98](#), [пункту 2 частини третьої статті 100](#), [статті 103 ЦПК](#) до заяви про видачу судового наказу додаються оригінали або належним чином завірені копії документів, які підтверджують матеріально-правову вимогу заявника. На такі документи поширюються вимоги [статей 58 і 59 ЦПК](#) щодо належності та допустимості доказів.

6. До постановлення суддею ухвали про відкриття наказного провадження заявник має право подати клопотання про повернення заяви про видачу судового наказу. У цьому випадку подана заява повертається заявнику, про що постановляється ухвала ([пункт 2 частини першої, частина друга статті 100 ЦПК](#)). Враховуючи принцип диспозитивності цивільного судочинства, не буде суперечити вимогам [ЦПК](#) подання заяви про залишення заяви про видачу судового наказу без розгляду після постановлення ухвали про відкриття наказного провадження, але до моменту видачі судового наказу ([пункт 5 частини першої статті 207 ЦПК](#)).

7. Повернення заяви про видачу судового наказу допускається у випадках, передбачених частиною першою та абзацом 3 [частини шостої статті 100 ЦПК](#), про що постановляється відповідна ухвала не пізніше наступного дня із дня надходження заяви до суду. Така ухвала може бути оскаржена в апеляційному порядку ([пункт 3 частини першої статті 293 ЦПК](#)). У зазначених випадках повернення заяви не перешкоджає повторному зверненню до суду з такою самою заявою після усунення її недоліків.

8. Відмова у прийнятті заяви про видачу судового наказу допускається з підстав, наведених у частині третій та абзаці 4 [частини шостої статті 100 ЦПК](#), про що суддею постановляється ухвала у строк, вказаний [частиною сьомою статті 100 ЦПК](#).

Якщо у заяві про видачу судового наказу об'єднано вимоги, частина з яких не підлягає розгляду в порядку наказного провадження, суддя ухвалою відмовляє у прийнятті заяви про видачу судового наказу в частині цих вимог, а щодо вимог, які підлягають розгляду в порядку наказного провадження, - вирішує питання про відкриття наказного провадження. Якщо такі вимоги між собою взаємопов'язані та окремий їх розгляд неможливий (наприклад, заявлено вимогу про присудження аліментів, а із заяви вбачається необхідність залучення особи, яка вже отримує від боржника аліменти), то суддя відмовляє у прийнятті заяви про видачу судового наказу ([частина п'ята статті 100 ЦПК](#)), але лише за умови сукупності таких підстав. Зокрема, не є підставою для відмови у прийнятті заяви в частині вимог про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг одночасне заявлення вимоги про зобов'язання укласти договір про надання таких послуг, оскільки окремий розгляд цих вимог є можливим.

Ухвала про відмову у прийнятті заяви про видачу судового наказу має бути мотивованою, вона може бути оскаржена в апеляційному порядку ([пункт 1 частини першої статті 293 ЦПК](#)).

9. Наявність спору про право ([пункт 2 частини третьої статті 100 ЦПК](#)), яке є підставою для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу, вирішується суддею у кожному конкретному випадку, виходячи із характеру та обґрунтованості заявленої матеріально-правової вимоги і документів, доданих до заяви. Наявність спору можна встановити відсутністю документів, що підтверджують наявність суб'єктивного права у заявника; документів, що підтверджують порушення суб'єктивного права або документів, що підтверджують виникнення права вимоги. Крім того, мають ураховуватися обставини, якщо із доданих документів вбачається, що боржник заперечує, не визнає або оспорує свій обов'язок перед заявником (кредитором); із доданих документів вбачається пропуск позовної давності. Така вимога може бути вирішена лише у позовному провадженні ([частина третя статті 267 Цивільного кодексу України](#) (далі - ЦК)). Разом із тим лише той факт, що договірні зобов'язання (наприклад, у частині оплати заборгованості телекомунікаційних послуг чи послуг телебачення і радіомовлення) не виконуються, без обґрунтування причин, не вважається наявністю спору про право.

10. За відсутності підстав для залишення заяви про видачу судового наказу без руху, повернення заяви чи відмови у прийнятті заяви суддя у строк, визначений [частиною сьомою статті 100 ЦПК](#), постановляє ухвалу про відкриття наказного провадження та у триденний строк із моменту її постановлення видає судовий наказ по суті заявлених вимог ([частина перша статті 102 ЦПК](#)).

[ЦПК](#) не передбачає можливості часткового задоволення заяви про видачу судового наказу, оскільки він видається лише за умови безспірності вимог.

11. Враховуючи, що [розділом II ЦПК](#) процедура розгляду заяв у наказному провадженні полягає у видачі судового наказу, не може бути застосовано наступні процесуальні інститути: призначення справи до судового розгляду; забезпечення доказів; призначення експертизи; передача справи до іншого суду за підсудністю; заміна неналежної сторони; зупинення провадження; закриття провадження у справі; залишення заяви без розгляду.

Разом із тим, за відсутності у [розділі II ЦПК](#) спеціальної норми щодо вирішення певного процесуального питання, суд має право застосувати загальні положення цього Кодексу, якщо вони не суперечать суті наказного провадження. Зокрема, суд може застосувати положення

статей 219 - 221 ЦПК щодо усунення недоліків виданого судового наказу; положення розділу VI ЦПК щодо процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень.

12. Якщо заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати (пункт 1 частини першої статті 96 ЦПК), судовий наказ може бути видано не лише на суму заборгованості із заробітної плати, а й на суму компенсації за порушення строків її виплати, оскільки вона входить до структури заробітної плати (Закон України від 24 березня 1995 року N 108/95-ВР "Про оплату праці", Закон України від 19 жовтня 2000 року N 2050-III "Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати"). До заяви має бути додано докази перебування заявника у трудових відносинах із боржником, а підтвердження суми, яка стягується, може бути будь-який належно оформлений документ, що вказує на розмір нарахованої заробітної плати та компенсації за порушення строків її виплати, зокрема, довідка бухгалтерії боржника, розрахунковий лист чи копія платіжної відомості тощо. Не допускається розгляд вимог про стягнення заробітної плати у разі наявності спору щодо розміру заборгованості чи права на її отримання. При цьому частиною другою статті 233 Кодексу законів про працю України визначено, що працівник має право звернутися до суду з вимогою про стягнення належної йому заробітної плати без обмеження будь-яким строком.

Відповідно до положень пункту 2 частини першої статті 367 ЦПК судовий наказ про виплату заробітної плати, але не більше ніж за один місяць, підлягає негайному виконанню, а згідно з частиною другою цієї статті суд має право допустити негайне виконання судового наказу в разі стягнення всієї суми заборгованості із заробітної плати.

13. Якщо заявлено вимогу про стягнення заборгованості за надані житлово-комунальні, телекомунікаційні послуги, послуги телебачення та радіомовлення (пункт 3 частини першої статті 96 ЦПК), судовий наказ може бути видано за наявності відповідних договорів про надання таких послуг, інших письмових доказів, що підтверджують фактичне надання та отримання таких послуг. Крім того, заявник має обґрунтувати свої вимоги та додати документи, що вказують на правильність і безспірність розрахунків, а також застосування тарифів на відповідні послуги.

У цьому випадку може бути видано судовий наказ про стягнення не лише суми заборгованості, але й про стягнення індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих на суму заборгованості. Для їх стягнення суду має бути додано документи, що чітко підтверджують їх розрахунок (у тому числі й розрахунок щомісячних нарахувань), при цьому визначений розмір не потребує додаткової оцінки та дослідження у сукупності з іншими доказами.

14. Якщо заявлено вимогу про присудження аліментів на дитину в розмірі тридцяти відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (пункт 4 частини першої статті 96 ЦПК), судовий наказ може бути видано на підставі відповідних норм Сімейного кодексу України. При цьому суддя має відмовити у прийнятті заяви про видачу судового наказу на підставі пункту 1 частини третьої статті 100 ЦПК, якщо така вимога пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб (зокрема, особи, яка вже отримує аліменти від боржника).

Відповідно до вимог пункту 1 частини першої статті 367 ЦПК судовий наказ про стягнення аліментів у межах суми платежу за один місяць підлягає негайному виконанню, а згідно з частиною другою цієї статті суд має право допустити негайне виконання судового наказу в разі стягнення всієї суми заборгованості із заробітної плати.

15. Видача судового наказу за заявленою вимогою про повернення вартості товару неналежної якості (пункт 5 частини першої статті 96 ЦПК) можлива лише за наявності

преюдиційного рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола осіб.

Одночасний розгляд таких вимог законом не передбачено, тому при їх заявленні суд має відмовити у прийнятті заяви про видачу судового наказу на підставі [пункту 1 частини третьої статті 100 ЦПК](#).

Судовий наказ не може бути виданий за заявою, в якій зазначено вимогу про стягнення збитків або відшкодування моральної шкоди, завданих неналежною якістю товару, оскільки вони є предметом розгляду в порядку позовного провадження.

16. За своїм змістом судовий наказ повинен відповідати вимогам, встановленим [статтею 103 ЦПК](#). Ураховуючи, що судовий наказ одночасно є виконавчим документом і виконавчий лист не видається, він також має відповідати вимогам до виконавчого документа, встановленим [Законом України від 21 квітня 1999 року N 606-XIV](#) (у редакції [Закону від 4 листопада 2010 року N 2677-VI](#)) "Про виконавче провадження". Зокрема, він обов'язково має містити положення про дату видачі судового наказу стягувачеві, дату набрання ним законної сили та строк пред'явлення судового наказу до виконання.

Якщо заявник звільнений від сплати судових витрат відповідно до вимог закону або за ухвалою суду, то такі витрати стягуються з боржника в дохід держави, у цьому випадку окремий примірник судового наказу після набрання ним чинності надсилається судом до виконання до місцевих органів державної податкової служби ([частина третя статті 368 ЦПК](#)).

У судовому наказі не можуть вирішуватися питання про права та обов'язки інших осіб.

Виданий судовий наказ не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, крім випадків, передбачених [ЦПК](#), а також у касаційному порядку, проте може бути переглянутий у зв'язку з нововиявленими обставинами ([частина перша статті 361 ЦПК](#)) або за процедурою, передбаченою [статтею 105¹ ЦПК](#).

17. Відповідно до [статті 104 ЦПК](#) копія судового наказу одночасно з копіями заяви стягувача і доданих до неї документів не пізніше наступного дня після його видачі надсилається боржникові рекомендованим листом із повідомленням у порядку, визначеному [частиною третьою цієї статті](#).

Отримане зворотне повідомлення обов'язково додається до матеріалів справи, що підтверджує факт отримання боржником судового наказу.

18. Умови, за яких судовий наказ набирає законної сили, після чого видається стягувачеві для пред'явлення до виконання, визначені [статтею 106 ЦПК](#). Зокрема, судовий наказ набирає законної сили у разі ненадходження від боржника заяви про скасування судового наказу протягом трьох днів після закінчення строку на її подання, визначеного [частиною першою статті 105 ЦПК України](#) (десять днів із дня отримання копії судового наказу), а день отримання боржником копії судового наказу визначається відповідно до вимог [частини четвертої статті 104 цього Кодексу](#).

19. Заява про скасування судового наказу за формою і змістом має відповідати вимогам [статті 105 ЦПК](#) та має бути подана протягом десяти днів із дня отримання надісланих боржникові документів, визначених [статтею 104 ЦПК](#). Така заява може бути подана як боржником чи його представником, так і органами та особами, яким у випадках, встановлених законом, надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб ([частина перша статті 45, частина друга статті 105 ЦПК](#)), із зазначенням підстав для такого звернення до суду в інтересах боржника.

Заява про скасування судового наказу не може бути подана стягувачем. Скасування судового наказу з ініціативи суду також не допускається.

У заяві про скасування судового наказу має бути зазначено не лише про оспорення наказу, а й про обставини, які свідчать про повну чи часткову необґрунтованість вимог стягувача, а також посилення на докази, якими боржник обґрунтовує свої заперечення проти заявлених вимог. Самі докази можуть бути подані суду при розгляді заяви про скасування судового наказу.

До неналежно оформленої заяви про скасування судового наказу застосовуються норми [статті 121 ЦПК](#) (залишення її без руху з відповідними наслідками).

[ЦПК](#) і [Законом України від 8 липня 2011 року N 3674-VI "Про судовий збір"](#) не передбачено сплати судового збору за подання заяви про скасування судового наказу.

20. Заява про скасування судового наказу розглядається суддею, який визначається автоматизованою системою документообігу суду відповідно до [статті 11¹ ЦПК](#).

Заява про скасування судового наказу, подана після закінчення встановленого законом строку, залишається без розгляду, якщо суд за заявою особи, яка її подала, не знайде підстав для поновлення строку подання цієї заяви ([частина друга статті 105¹ ЦПК](#)). Така заява розглядається судом у судовому засіданні в порядку, визначеному [статтею 73 ЦПК](#).

21. Заява про скасування судового наказу розглядається у відкритому судовому засіданні протягом десяти днів із дня постановлення ухвали про її прийняття з повідомленням осіб, які беруть участь у справі, про час і місце розгляду заяви, проте їх неявка у разі належного повідомлення не перешкоджає розгляду такої заяви.

Розгляд заяви про скасування судового наказу здійснюється за процедурою, визначеною [частиною сьомою статті 105¹ ЦПК](#). Проте основні положення [ЦПК](#), притаманні наказному провадженню, мають застосовуватись. Зокрема, це право заявлення відводу, клопотання тощо. Крім того, оскільки при поданні заяви про скасування судового наказу боржник згідно із законом може лише посилатися на докази, якими обґрунтовував свої заперечення проти заявлених вимог, то такі докази можуть подаватись ним при розгляді цієї заяви.

Разом із тим, враховуючи суть наказного (спрощеного) провадження, при розгляді заяви про скасування судового наказу не передбачено вирішення процесуальних питань про забезпечення доказів, призначення експертизи, зупинення провадження, закриття провадження у справі тощо.

22. Повноваження суду за наслідками розгляду заяви про скасування судового наказу вичерпно визначені [частиною восьмою статті 105¹ ЦПК](#). При цьому, як у разі залишення такої заяви без задоволення, так і в разі скасування судового наказу, суд постановляє ухвалу, у випадку скасування судового наказу роз'яснює, що стягувач має право на розгляд заявлених вимог у позовному провадженні з додержанням загальних правил щодо пред'явлення позову.

У разі зміни судового наказу суд видає новий судовий наказ, який за змістом має відповідати вимогам [статті 103 ЦПК](#).

Ураховуючи, що судовий наказ є особливою формою судового рішення, як змінений судовий наказ, так і судовий наказ, щодо якого суд прийняв ухвалу про залишення заяви про його скасування без задоволення, можуть бути оскаржені в апеляційному порядку за правилами

оскарження рішення суду. У касаційному порядку зазначені судові рішення не оскаржуються.

23. Відповідно до положень [статей 219 - 221 ЦПК](#) суд має право, не змінюючи суті виданого судового наказу, вирішити питання про виправлення описок та арифметичних помилок, видати додатковий судовий наказ чи роз'яснити його. Крім того, на судові накази поширюються положення [статей 369 - 373, 377, 378, 379, 380 ЦПК](#) щодо вирішення процесуальних питань, пов'язаних із виконанням судового наказу.

Зазначені процесуальні питання вирішуються в порядку, визначеному цими статтями.

24. При виявленні обставин, встановлених [статтею 211 ЦПК](#), суддя чи суд за наслідками розгляду заяви про видачу судового наказу чи заяви про скасування судового наказу має право відповідно до правил цієї статті постановити окрему ухвалу.

25. Враховуючи особливість наказного провадження як спрощеної процедури судового провадження, спрямованої на ефективність судового розгляду, суди повинні чітко реалізовувати його положення у своїй діяльності для виконання завдання цивільного судочинства ([стаття 1 ЦПК](#)), не допускати порушення передбачених строків розгляду справ, зокрема безпідставної відмови у видачі судового наказу, а також їх видачі у випадках, не передбачених законом.

**Голова Вищого спеціалізованого
суду України з розгляду
цивільних і кримінальних справ**

Л. І. Фесенко

**Секретар пленуму Вищого
спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних
і кримінальних справ**

Д. Д. Луспенник